

Siiraa-Lakk.15.1

Description

Marsaaleen Daâ€™waa Nabiyyii (SAW) bakka gurguddoo lamatti qoodun ni dandaâ€™ama: Marsaa Makkaa fi Marsaa Madiinaati. Makkaan keessatti daâ€™waan godhan waggaa 13 itti fudhate. Kan Madiina immoo waggoota hafan kurnan itti fudhate. Ammas, Marsaa Makkaa bakka sadiitti qoodun ni dandaâ€™ama:

1. Marsaa daâ€™waa iccitii: waggaa sadii
2. Marsaa ifattu ifattu daâ€™waa makkaan keessatti labsuu: nabiyummaa irraa waggaa afraffaa irraa eegalee hanga waggaa kurnaffaa
3. Marsaa Makkaan alatti Islaama babalâ€™isuu fi namoota waamu: kuni dhuma waggaa kurnaffaa irraa hanga hijraa (godaansaatti) ture.[\[1\]](#)

Marsaa daâ€™waa iccitii waggaa sadiif adeemsifamaa ture kutaalee darban keessatti ilaalle jira. Akka yaadannotti, marsaan kuni haati mana Nabiyyi (SAW) Khadijaan Islaamawu irraa eegale manni nabiyyi guutuun ni Islaamawe. Itti aanse Abu Bakr fi sahaabonni gurguddoon kanneen akka Usmaan bin Affaan, Abdurahmaan ibn Awfa, Saâ€™d ibn Abi Waqqas, Abu Ubeyd ibn Jarrah fi kannen biroo ni Islaamawan. Marsaa kana keessatti daâ€™waa fi salaanni iccitiin kan gaggeefamu ture. Muslimoonni Daarul Arqam (mana Al-Arqamitti) wal gahuun Qurâ€™aana fi barnoota amantii Nabiyyii (SAW) irraa fudhatu. Mana barnoota dhoksaan kana keessatti jijjiramni guddaan adeemsifame jira. Marsaa kana keessatti namoota Islaama keessa seenan, keessa isaanii iimaanan jabeessu, hoggantummaaf isaan qopheessuu fi dhugaa jirenya isaan barsiisu ture.

Marsaa lamaffaa Makkaa keessatti azaa fi rakkoon Muslimoota irra gahu guyyaa guyyaan cimee itti fufe. Qureeshonni namoota Islaama keessa seenan adabbi adda addaatin adabuu jalqabde. Garii isaanii ibiddaan gubu, garii isaanii lafa hooâ€™aa Arabiyyaa irra harkisu, garii isaanii eboon waraan. Garii isaanii dhagaa guddaa irra kaaâ€™u. Garuu warrooni akkanatti azzabaman (adabaman) kunniin gonkuma Islaama irraa duubatti hin deebine. Islaama qabachuun itti fufan. Mee of haa gaafannu, â€œNamoota kana maaltu akkanatti isaan cimsee Islaama irratti akka gadi dhaabbatan isaan taasissee?â€ Gargaarsa Rabbii waliin sababni isaan hojjatanis jiraachu qaba. Nuti kana qorannee deebii yoo arganne, rakkolee fi qormaata nu qunnamaniif salphatti akka dabarru nu gargaara. Kanaafu, marsaa iccitii irraa gara Marsaa ifattu osso hin darbin dura, sababoota sahaabota cimse ni ilaalla. Kaayyoon keenya guddaan seenaa odeessu qofa osso hin taâ€™in barnootas irraa fudhachuu waan taâ€™eef.

1-Seera Rabbii hubachuu fi itti buluu

Wanti addunyaa keessatti adeemsifamu wanta tasa adeemsifamu osoo hin taâ€™in seera isaaf kaâ€™ame kan hordofuudha. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa samii fi dachii erga uumee irraa kaase seerota baayâ€™ee hin jijjiramne kaaâ€™e jira. Milkaaâ€™inni fi kufaatin ummataa fi namoota dhuunfaa seerota kana irratti hundaaâ€™a. Namni seerota kana hubatee hordofe, ni milkaaâ€™a. Kan dhiise immoo ni kufa. Seeronni kunniin Qurâ€™aana fi Sunnah Nabiyyii keessatti kanneen ibsamnidha.

Wanti nama ajaaâ€™ibu, namoonni baayâ€™een Qurâ€™aanatti hojjachu irraa haa garagalaniyyuu malee seeronni achi keessa jiran guyyaa guyyaan hojji irra oolaa jiru. Namni Qurâ€™aana hubate seerota kanniin akka ifa aduutti arga. Nabiyyiin (SAW) seerota Rabbii hubachuun dukkana keessaa namoota baasuf carraaqa turaniru. Seerota Rabbii hin jijramne keessaa tokko â€œSeera sadarka sadarkaan gara fuunduraatti deemu (Law of Gradual Progression).â€ Sadarka sadarkaan deemu jechuun karaan dheeraa akka taâ€™e hubachuun marsaa tokkorraa gara marsaa biraatti darbuuf suuta suutaan, of eeggannoo fi tarkaanfi tarkaanfin gara fuunduraatti deemudha.

Nama dhuunfaa fi hawaasa jijjiruu keessatti seerri kuni seera garmalee barbaachisaa taâ€™eedha. Namni halkan takkaan ummata ykn mataa kiyya nan jijjira jedhee carraaqu seera kana waan cabsuuf dhumarattu kufaatitu isa muudata. Kanaafi, Rabbiin Qurâ€™aana keessatti seera sadarka sadarkaan deemu agarsiisuuf bakka baayâ€™eetti xiyyeffannoo keenya harkisa. Fakkeenyaf, Rabbiin sakandi muraasa keessatti dachii fi samii uumuu osoo dandaâ€™u guyyaa jaha keessatti uume. Osoo fagoo hin deeminiyyuu mataa keenya yoo ilaalle, miciree irraa jalqabee hanga nama guutuu taanutti sadarkaa dhaloota fi guddinna keessa dabarre hubachu dandeenya. Dhangalaâ€™oon saalaa walitti erga dhufanii gara dhiiga ititaatti jijjire, ergasii gara foonitti, ergasi gara lafee san booda gara marsaalee itti aanutti dabarse. Kuni barbaachisummaa â€œseerri sadarka sadarkaan deemuâ€ qabu agarsiisa.

Ammas, murtiwwan Islaama yoo fudhanne sadarka sadarkaan kan buâ€™an turan. Salaanni, soomni, zakaan yeroma tokkotti dirqama kan godhaman osoo hin taâ€™in sadarka sadarkaan dirqama godhaman. Yeroo ammaa, hawaasa dhugaa hundeessu yoo barbaanne, murtii qondaala biyyatitiin ykn mootiitiin ykn parlamaan kaayyoon keenya galma ni gaha jennee yaadun of gowwoomsu hin qabnu. Kaayyoo hawaasa dhugaa Islaamaa hundeessu kan dandeeyyu sadarka sadarkaan deemudha: yaada namoota dhuunfaa jijjiruu fi kaayyoo olâ€™aanaaf isaan qopheessu, keessa isaanii jijjiruu, sadarkaa hawaasattis suuta suutan deemudha. Kuni tooftaalee nabiyyiin (SAW) ummata wallaala gara ummata Islaamatti jijjiruuf itti fayyadamedha. Nabiyyiin (SAW) waggaa 13 Makkaan keessatti namoota amanan ulfaatinna daâ€™waa fi dirqama Jihaada akka baadhatan, itti gaafatamummaa Islaama babalâ€™isuu akka fudhatan leenjisuuuf ture. Kanaafu, sadarka sadarkaan deemun namoonni ciccimoon rakkinaa isaan qunnamuuf dantaa hin kenninee, dirqamaa fi itti gaafatamummaa isaanii sirnaan bahan akka argaman taasise jira.

2-Amanti sirreessu

Nabiyyiin (SAW) ergamuun dura namoonni Makkaan keessa jiraatan waaâ€™ee Rabbii ilaachissee amanti micciramaa fi hanquu qabu turan. Fakkeenyaf, maqaa fi Sifaata Isaa ilaachise haqa irraa kanneen jallataniidha. Qurâ€™aana keessatti:

وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا أَلَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي
أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

180

â€œRabbiif maqaalee gaggaaritu jira, kanaafu isaaniin Isa kadhaa. Warra maqaalee Isaa jallisaniis dhiisaa. Waan dalagaa turaniif fuunduratti jazaa ni argatu.â€ Suuratu Al-Aâ€™araaf 7:180

Sifaata Rabbii garii fudhachuu ni didan. Guutummaa Isaatiif maqaalee hin malleen Isa waamu. Akkasumas, wanta hanquun Isa ibsan, kanneen akka ilma qabaachu. Rabbiin kana hundarrraa qulqullaaâ€™ee. Amanti sirrii taâ€™ee qalbii keessatti hidda qabsiisuuf, gadi dhaabu fi namootaaf ibsuuf Qurâ€™aanni ni dhufe. Kunis galma kan gahe, tawhiida Ar-Rububiyyah (Rabbit Gooftaa haqaa tokkicha akka taâ€™ee) ibsuun, tawhiidu al-Uluuhiyah (ibaada keessatti Rabbiin tokkichoomsu), tawhiidu al-asmaaâ€™a was-sifaat (Maqaalee fi sifaanni gugguutuun Rabbii tokkichaaf akka taâ€™an) ibsuuni. Ammas, Rabbitti, Malaykootatti, Kitaabbanitti, Ergamtootatti, Guyyaa Qiyaamaa fi murtii Isaa (qadaratti) amanuuni.

Gareen Muslimoota jalqabaa tawhiida barachuu fi hojii irra olchu irratti kan guddatanii fi dagaaganiidha. Nafsee isaanii keessatti Rabbiin ol-guddisan, jaalala Isaa argachuun carraaqqi fi kaayyoo isaanii dhumaatâ€™e. Yeroo hundaa Rabbit akka isaan argu isaanitti ni dhagahame.

Nabiyyiin (SAW) namoota dhuunfaa tawhiida irratti guddisuu fi barsiisuun hundee ijarsi Islaamaa irratti dhaabbateedha. Qajeelfama sirrii nabiyooni darban hordofaa turaniidha. Nabiyyiin kamuu yommuu ergamu hojiin isaa jalqabaa gara tawhiidaatti namoota waamudha.

Nabiyyiin (SAW) sahabota isaanii tawhiida irratti guddisuu fi barsiisuun firiwwan baayâ€™ee fidee jira: haala waligalaatin sahaabonni wanta tawhiida faallessu irraa qulqullaaâ€™ani jiru. Dhimma hunda keessatti murtiif gara Rabbii qajeelan, Rabbitiif ni ajajaman, hanga Rabbitiin jaallatan eenyullee hin jaallanne, Isa malee eenyullee hin sodaanne, Isa qofa irratti hirkatan, Isa qofa irraa gargaarsaa fi araarama kadhatan, Isa qofaaf qalma qalan (kana jechuun gara Isaa dhiyaachuf maqaa Isaa qofaan qalu), yommuu kakatan maqaa Isaa qofaan kakatu. Isaa ala eenyufillee gadi hin jenne, hin sujuunne. Rabbitiin homaanu wal hin fakkeessine. Amaloota (sifaata) Isaa maluu ni mirkaneessan, wanta Isaa hin mallee irraa immoo ni qulqulleessan.

Makkaan keessatti akkuma Qurâ€™aanni waaâ€™ee tawhiida fi gosoota isaa, nabiyyii fi ergaa isaa ilaachisee amanti sirrii qalbii sahabota keessatti hidda qabsiise, hundeewwan iimaanaa hafan ilaachise amantiin isaanii sirrii taâ€™e. Kanaafu, tawhiinni fi hundeewwan iimaanaa qalbii keessatti hidda waan qabateef rakkolee fi ulfaatinna isaa qunnamuuf danta osoo itti hin kenniin gara fuunduraatti tarkaanfachu dandaâ€™aniiru. Adabbiin Qureeshotaa Islaama irraa duubatti isaa hin deebisne. Sababni isas, tawhiinni fi iimaanni qalbii keessatti lafa waan qabateef. (Nutis isaanitti hidhanne milkaâ€™u fi qormata ciccimoo keessa darbuuf gosoota tawhiida balâ€™innaan sammubani.com irratti ilaala jirra.)

3â€™aana keessatti ibsa Jannataa fi buâ€™aa inni sahabota irratti fide

Aayaanni Qurâ€™aanaa Makkaan keessatti buâ€™an Guyyaa Qiyaama irratti xiyyefannoo guddaa kennanii jiru. Suuraalee Makkaan keessatti buâ€™an baayâ€™een isaanii osoo waaâ€™ee haala Qiyaamaa muraasa isaa, haala warra qananiifamanii, azzabamanii fi akkamitti akka walitti qabaman osoo hin dubbatin hin darban. Akka waan namni Qiyaama ijaan argutti siritti ibsan.

Jannani fakkeenyaa hin qabdu:

Aayaanni Qurâ€™aanaa haala ifa taâ€™eeni fi addunyaa tana keessatti haala fakkeenyi ishiif hin jirreen Jannata ibsan dhufanii jiru. Guddinna, baayâ€™inna fi amala addaa qananiin kuni qabu irraa kan kaâ€™e, addunyaa tana keessatti wanti Jannata fakkaatu hin jiru. Kuni dhiibbaa guddaa sahabota irratti umee jira. Qananiin Jannataa qanani Rabbii tollea fi arjummaa Isaatiin gabroota gaggaarii Isaatiif

qopheessedha. Qananii kanarrraa hanga taâ€™ee nuuf ibse jira. Garuu wanti Inni nurraa dhokse baayâ€™ee guddaa sammuun namaa bira gahuu hin dandeenyedha. Rabbiin subhaanahu ni jedha:

لَمْ يَرَوْهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ
فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَا أَخْفَى لَهُمْ مِنْ قُرْبَةٍ أَعْيُنٌ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾

â€œCinaachi isaanii ciisicha isaanii irraa fagaata. Soda fi kajeellaan Gooftaa isaanii ni kadhatu, waan isaaniif kennine irraas ni baasu. Waan isaan hojjataa turaniif jecha akka mindaatti gammachuu ijaa irraa waan isaaniif dhokfame lubbuun tokkoyyuu hin beektu.â€ Suuratu As-Sajdah 32:16-17

Cinaachi ykn dirri warra amananii fi Qurâ€™aana hordofanii, bakka rafan irraa hirriba miâ€™aawa keessaa gara wanta caalatti miâ€™aawa taâ€™etti kaâ€™u. Wanti isaan biratti garmalee jaallatamaa fi miâ€™aawa taâ€™e salaata halkanii (salaatu leyli) fi Rabbii oltaâ€™aa waliin maqoo dhaabbachuudha. Kanaafi, ni jedhe, â€œGooftaa isaanii ni kadhatuâ€ kana jechuun faayda addunyaa fi Aakhirah akka isaaniif fidu fi wanta miidhaa qabu akka isaan irraa deebisu ni kadhatu. â€œSoda fi kajeellaanâ€ kana jechuun adabbii Isaa sodaachuu fi rahmataaf mindaa Isaa kajeelun Isa kadhatu. â€œwaan isaaniif kennine irraas ni baasuâ€ Baasi dirqamaa fi jaallatamaa ni baasu. Baasin dirqamaa kanneen akka zakaa, ijoollee fi niiti irratti baasu, firoota irratti baasi baasu fi kanneen biroo. Baasin jaallatamaan kanneen akka sadaqa kennu, hojii kheeyri garagaraa hojjachu fi kkf.

Jazaa (mindaa) namoota kanaa akkana jechuun dubbata â€œakka mindaatti gammachuu ijaa irraa waan isaaniif dhokfame lubbuun tokkoyyuu hin beektu.â€ Kheeyri fi qananii baayâ€™ee guddaa, gammachuu, mirqaansu fi miâ€™aa isaaniif Jannata keessatti dhokfame namni tokkollee hin beeku. Akkuma Rasuulli (SAW) jedhan, â€œRabbiin oltaâ€™aan ni jedha, â€œGabroota Kiyya gaggaariif wanta iiji hin agarre, gurrii hin dhageenye fi qalpii namaa irra hin qaxxaamurree qopheessefi jira.â€ Sahih Al-Bukhaari 4780

Akkuma isaan dukkana keessa salaatan, duâ€™aayi godhanii fi hojii dhoksan, gosaa hojii isaanitiin mindaa isaaniif kafale. Mindaa isaanii ni dhokseef. Akkuma isaan namoota irraa hojii gaggaarii dhoksan, Innis mindaa isaanii ni dhokseef. Kanaafi ni jedhe, â€œWanta hojjataa turaniif akka mindaattiâ€ [2] Hasan al-Basrin ni jedha: â€œenamoonni hojii gaggaarii isaanii ni dhoksan. Kanaafu, Rabbiinis wanta iiji hin agarree fi qalpii namaa irra hin qaxxaamurre dhokseef.â€ [3]

Wanta hundarra caalu warri Jannata argatan

Ergamaan Rabbii (SAW) akkana jedhan: â€œYommuu warri Jannataa Jannata seenan, Rabbiin tabaarak wa taâ€™aalaa ni jedha: Isiniif dabalaawaa ni barbaaddu?â€ Isaanis ni jedhu, â€œFuula keenya hin ibsinee? Ibidda irraa nu baraaron Jannata nu hin seensifnee?â€ Ergasii Rabbiin haguggi Isaa ni saaqa (ni kaasa). Gara Gooftaa isaanii ilaalu caalaa wanti isaan biratti jaallatamaa taâ€™ee hin jiru.â€ Itti aanse aaya tana ni qaraâ€™e: â€œIsaan toltaa hojjataniif [mindaa] gaarii fi dabalataatu jira.

Gurraachinnii fi salphinni homaatu fuula isaanii hin haguugu. Isaan sun warra Jannataati. Isaan

ishee keessatti hafoodha.â€ Suuratu Yuunus 10:26 [Sahih Muslim 181](#), Jaamiâ€™u At-Tirmizii 3388

Mindaan dabalataa Aakhiratti Rabbiin oltaâ€™aa ilaaludha. Isa ilaalun, qananii Jannataa hunda caaludha. Warri Jannataa yommuu Isa argan qananii keessa jiran hunda ni dagatu. Isa ilaalun akkamitti qananii hunda hin caalle ree? Rabbii tokkicha fakkaataa hin qabne, Uumaa dachii fi samii ilaalu caalaa qananii fi gammachuun guddaan ni jiraa? Qurâ€™aana keessatti ni jedha:

﴿وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاضِرَةٌ﴾ ﴿٢٣﴾

â€œFuulli gariin Guyyaa san iftuudha. Gara Gooftaa (Rabbii) isaanii ilaalu.â€ (Suuratu al-Qiyaamaa 75:22-23)

Waaâ€™ee Jannataa siritti yaadu fi dhugaan itti amanuun, guddinna ummata keenyaatiif garmalee barbaachisaadha. Nafsee namootaa dhuunfaa keessattis fakkiin Jannataa yoo jiraate, Jaalala Rabbii oltaâ€™aa argachuuf gara fuundarratti furgaâ€™u, wanta qaalii (wuddi) taâ€™ee ni dhiyeessu, dadhabbinnaa fi duâ€™a jibbuu irraa ni qulqullaaâ€™u. Diini Rabbii oltaasisuuf annisaa fi humni cimaan nafsee isaanii keessaa ni burqa.

Kitaabban wabii:

- [1] The Sealed Nectar-Fuula 77
- [2] Tafsiiru Saâ€™dii fuula 769
- [3] Tafsiiru Ibn Kasiir 6/145

[As-Siiratu Nabawiyyati](#)â€“fuula 103-108, Alii Muhammad Sallaabi, [Noble Life of The Prophet](#) [English] 1/183-â€!

Date Created

September 18, 2019

Author

admin